

کنترل تعهد بیمه گر آتش سوزی

مقدمه

کنترل میزان تعهدات بیمه گر در بیمه آتش سوزی و خطرات اضافی (زلزله و طوفان) به تجربه ثابت شده که بیمه گران توجه کافی را به امر کنترل حداکثر مسئولیت خود بخصوص برای مناطقی که احتمال تجمع خطر دارند. مبذول نمی نمایند. محاسبه میزان تعهد بیمه گران نه تنها برای هر ریسک بیمه شده بلکه برای مناطقی که تجمع خطر دارند در عمل از طرق مختلف امکان پذیر می باشد. البته لازم به یادآوری است که راه حل مشخص و شرایط خاصی برای محاسبه تعهد بیمه گر در یک کشور و یا یک منطقه وجود ندارد. بنابراین، در درجه اول باید ظرفیتها براساس روش صدور بیمه گر و ساختار پرتفوی شرکت در دسترس باشد تا بر مبنای آن میزان تعهد بیمه گر از جنبه های عملی آن بشرح زیر مورد محاسبه و ارزیابی قرار گیرد.

۱- آتش سوزی

- هر ریسک

- هر بلوک

- هر منطقه تراکم خطر

- ریسکهای خاص

۲- زلزله

۳- طوفان

اصول اساسی صدور

هدف بیمه گر در فعالیت حرفه ای خود ایجاد تعادل بین حق بیمه و خسارات و هزینه ها است که در نهایت سود معقولی نیز تولید نماید بنابراین فعالیت بیمه گر باید از ثبات معقولی برخوردار شود. ضریب خسارت غیرمتعادل و ناهماهنگ موجب خواهد شد که سود بیمه گر سالیان متمادی کاهش یافته و تعادل مالی او بهم بخورد در جهت نیل به هدف فوق الذکر بیمه گر باید به

موارد زیر توجه لازم را مبذول دارد.

- به تعداد زیاد ریسک که اجرای قانون اعداد بزرگ و حساب احتمالات را امکان پذیر سازد.
- به تعداد کافی از ریسک های همگون و مشابه از طبقات مختلف ریسک
- کفایت نرخ
- انتخاب ریسک برای اجتناب از ریسک های زیر استاندارد از نظر خطرات فیزیکی و انسانی
- معقول بودن هزینه های تحصیل
- توجه کافی به خسارات
- ترکیب پرتفوی از نظر همگونی ریسک ها و میزان تعهد بیمه گر در هر ریسک
- ظرفیت یکی از برجسته ترین ابزار موفقیت در امر صدور بیمه نامه های اموال بشمار می آید. حتی اگر یک شرکت بیمه کلیه شرایط لازم را در حد ایده آل رعایت نماید نمی تواند ظرفیت صدور در حد توانائی و قدرت مالی خود را نادیده بگیرد به زبان دیگر هیچ شرکتی قادر نیست بطور نامحدود تعهد قبول کند.

سهام نگهداری خالص و ناخالص - جدول ظرفیتها

در اینجا ضرورتاً بطور مختصر در ارتباط با تئوری ظرفیتها به مطالبی اشاره می شود. جدول ظرفیتهای آتش سوزی که در قراردادهای اتکائی نسبی ظاهر می شود براساس موارد زیر رده بندی می شود:

- الف- محل جغرافیائی ریسک (حفاظت و تأمین در مقابل آتش سوزی)
- ب- نوع ساختمان
- ج- اشتغال

- خالص سهم نگهداری

خالص سهم نگهداری مبلغی است که شرکت بیمه

نگهداری و ظرفیت ناخالص شرکت بیمه را می‌توان در فرمول زیر مشاهده کرد.

ظرفیت ناخالص = برنامه اتکائی شرکت + (جدول ظرفیت‌ها) خالص نگهداری

دلایلی که موجب می‌شود یک شرکت بیمه ظرفیت ناخالص برای خود داشته باشد عبارتند از:

- الف- افزایش ظرفیت صدور شرکت بیمه با در نظر گرفتن شرایط حاکم بر رقابت بازار
- ب- اقتصادی کردن تک تک معاملات بیمه
- ج- امکان استفاده شرکت بیمه از مابه‌التفاوت کارمزد ناخالص و خالص

از اینجا به بعد دنباله بحث فقط روی جدول ظرفیت ناخالص یا تعهد ناخالص شرکت بیمه متمرکز می‌شود زیرا بیمه‌گران اتکائی از شرکتهای بیمه مستقیم انتظار دارند که با ظرفیت ناخالص همانند ظرفیت خالص نگهداری رفتار نموده و همان دقت لازم را که برای حفظ ثبات شرکت خود بکار می‌برند برای کل تعهدات خود که بخشی از آن به عهده بیمه‌گر اتکائی است بکار برند.

محاسبه تعهدات شرکت بیمه

به عوامل مؤثر در تعیین جدول ظرفیت‌ها فوقاً اشاره شد زیرا به طرق محاسبه تعهدات واقعی یک شرکت بیمه اشاره می‌شود.

۱- تعهد براساس هر ریسک

تعریف عنوان در هر ریسک "Any One-Risk" اشاره به خسارت به اموالی دارد که در یک حادثه آتش‌سوزی به آن اموال وارد شده و یک خسارت (One loss) نامیده می‌شود.

الف- منازل مسکونی مستقل یا ریسک‌های کوچک تجاری

معمولاً مشکلی برای محاسبه تعهد بیمه‌گر در این مورد وجود ندارد - آدرس دقیق مورد بیمه باید مشخص باشد تک ریسک‌ها در معرض تهدید آتش‌سوزی واحد هستند.

ب- منازل مسکونی کوچک، ساختمانهای اداری، فروشگاهها در مناطق شهری (در مسیر گسترش طولی شهر) در این ارتباط موارد زیر باید مورد توجه قرار گیرد.

باتوجه به سرمایه و ذخایر خود مایل است به حساب خود نگاه‌دارد برای تعیین میزان سهم نگهداری شرکت بیمه هیچ فرمول مشخص و معینی وجود ندارد بلکه میزان آن بستگی به تصمیم مدیریت دارد که در ارتباط مستقیم اهداف شرکت بیمه است که در جهت نیل به اهداف از پیش تعیین شده میزان نگهداری برای هر ریسک در جدول ظرفیت‌ها تعیین می‌شود:

الف- اگر هدف شرکت بیمه داشتن یک ضریب خسارتی است که ثبات داشته باشد در این صورت جدول ظرفیت نگهداری باتوجه به حجم حق بیمه ثابت خواهد بود.

ب- هرگاه هدف شرکت حفظ ثبات مالی کل شرکت باشد در این صورت میزان نگهداری بستگی به سرمایه و ذخایر شرکت خواهد داشت.

ج- اما اگر هدف شرکت تضمین جریان نقدینگی است بنابراین میزان نگهداری بستگی به دارائی‌های نقدی خواهد داشت.

در عمل هنگامی که یک شرکت بیمه جدید تشکیل می‌شود. جدول ظرفیت‌های آن شرکت در اغلب موارد کپی جدول ظرفیت شرکت مشابه در همان کشور یا در کشور دیگری که بازار بیمه آن شبیه بازار کشور مورد نظر باشد تعیین می‌گردد. بعد از مدتی پس از کسب تجربه شرکت بیمه دارای جدول مختص به خود باتوجه به تهریبات و ترکیب و ماهیت پرتفوی خود خواهد بود. نگهداری خالص شرکت بیمه بر مبنای هر ریسک دارای حداقل و حداکثری است که باتوجه به طبقه‌بندی انواع ریسک‌ها تعیین می‌شود. تفاوت ظرفیت‌ها بستگی به نرخ بیمه دارد یعنی کیفیت ریسک. براساس اصول اولیه نرخ بالا به معنی تواتر و شدت خسارت بالاتراز نرمال است بنابراین برای حفظ روند ثابت ضریب خسارت میزان نگهداری باتوجه به نرخ بیمه تعیین می‌شود. به منظور رعایت دقیق این تئوری شرکت بیمه باید یک جدول ظرفیت ساده تعیین نماید که در آن ظرفیت‌ها فقط باتوجه به میزان نرخ تعیین شود.

ظرفیت ناخالص

ظرفیت ناخالص به مفهوم ظرفیت ناخالص صدور اتوماتیک شرکت بیمه است. تفاوت بین خالص

- مشکل شناسائی و تعیین محل دقیق ریسک

- ریسک‌های مشابه در خیابانهای مختلف

محاسبه تعهد بیمه‌گر بر مبنای هر ریسک و روشن شدن این مطلب برای مسئولین صدور این اجازه را به شرکت بیمه می‌دهد که میزان نگهداری ناخالص و خالص خود را بر این اساس تعیین کند.

برای اجتناب از تجمع خطر بیمه‌گر نیازمند داشتن نقشه محل استقرار ریسک و در صورت ضرورت بازدید محلی است شماره پلاک مورد بیمه نمی‌تواند گویای محل دقیق استقرار ریسک مورد بیمه باشد. برای مثال پلاک ۴۴۱ اختصاص به یک هتل دارد و پلاک ۴۴۵ مربوط به یک ساختمان تجاری است ممکن است در بازدید از محل مورد بیمه مشخص شود این دو پلاک در مجاور یکدیگر بوده و نحوه ارتباط طوری است که در صورت وقوع آتش‌سوزی خطر براحتی از هریک از ریسک‌های مزبور به دیگری منتقل می‌گردد. بنابراین بیمه‌گر باید یک سهم نگهداری برای هر دو مورد بیمه منظور نماید. برعکس ممکن است که دو ریسک از نظر شماره پلاک خیلی به یکدیگر نزدیک باشند ولی با مطالعه نقشه و بازدید محلی توسط کارشناس بازدید اولیه معلوم شود که دو ریسک مستقل محسوب می‌شوند و بیمه‌گر می‌تواند دو تا سهم نگهداری برای شرکت منظور نماید. ضرورتاً بیمه‌گر می‌تواند میزان مسئولیت خود را به هر محل یا منطقه محدود کند و برای مازاد نگهداری خود در فکر تدارک پوشش اتکائی باشد.

ریسک‌های انبار کالا در بنادر

هنگامی که کالا از کشتی تخلیه می‌شود برای مدت کوتاهی در انبارهای بنادر نگهداری می‌شود بنابراین برای چنین انبارها داشتن پوشش بیمه آتش‌سوزی ضروری است. ولی تقریباً غیرممکن است که ارزش و نوع کالا را به محض تخلیه معین کرد چند روزی طول می‌کشد تا مدارک مربوطه آماده گردد برای این گونه انبارها می‌توان از راه‌حلهای به شرح زیر برای بیمه آتش‌سوزی آنها استفاده کرد.

الف- تعیین ظرفیت ثابت برای هر انبار برای تعهدات شناخته شده^(۱)

ب- تعیین ظرفیت ثابت برای تعهدات ناشناخته^(۲)

بر اساس هر بیمه‌نامه (بیمه‌نامه شناور^(۳))

ج- مؤکول کردن تعهدات ناشناخته به زمانی که اظهارنامه دقیق هر انبار اعلام شده و تعهدات تبدیل به تعهدات شناخته شده گردد.

د- ریسک‌های صنعتی و بیمه‌نامه‌های چندمکانی^(۴)

- اگر چندین مکان طی یک بیمه‌نامه در مقابل خطر آتش‌سوزی و خطرات اضافی بیمه‌شده باشند هریک از محل‌های بیمه‌شده یک ریسک جداگانه محسوب می‌شود. - دریک محل بیمه‌شده نیز باتوجه به گسترده‌گی ریسک، ارتفاع و فاصله ساختمانها، نوع اشتغال و دارا بودن تأسیسات ایمنی و باتوجه به سایر عوامل مؤثر می‌توان مورد بیمه را حتی الامکان به چندین ریسک مستقل تقسیم نمود.

- بالاترین سرمایه بیمه‌شده دریک منطقه آتش حدود تعهد بیمه‌گر دریک مکان رامشخص می‌کند (نرخ بیمه بطور جداگانه برای تک تک مناطق آتش تعیین می‌گردد) بنابراین بیمه‌گر می‌تواند حدود تعهدات خود را بر اساس هریک از مناطق آتش تعیین نماید.

- در عمل بیمه‌گران بر اساس جدول نگهداری شرکت میزان نگهداری شرکت خود را بصورت درصدی از بالاترین سرمایه بیمه‌شده در هر مکان محاسبه می‌نمایند. بیمه‌گران به منظور نگهداری هرچه بیشتر حق بیمه می‌توانند سهم نگهداری خود را بر مبنای هر ریسک تعیین نمایند و مازاد بر نگهداری خود را بر اساس برنامه اتکائی خود از طریق قراردادهای اتکائی نزد بیمه‌گران اتکائی بیمه اتکائی کنند.

ارزش بیمه‌شده برای عدم‌النفع با سرمایه بیمه‌شده خسارت مادی هر ریسک باهم جمع می‌شوند و از مجموع آنها بیمه‌گر درصدی را نگهداشته و بقیه را اتکائی می‌نماید.

نکته مهم قابل توجه اینکه بیمه‌گران آتش سوزی باید حدود تعهدات خود را بر اساس هر ریسک و هر منطقه جغرافیای با توجه به موارد زیر بطور مقطعی مورد ارزیابی مجدد قرار دهند.

- گزارش خسارات

- نقشه

- گزارش بازدیدها

- عکس و تصویر

ریسک ظسرفیت معینی هم برای هر منطقه Conflagration تعیین می‌نماید.

زلزله

در بیمه زلزله بنابه دلایل زیر کنترل تعهد بیمه‌گرمی حتمی و اجتناب ناپذیر است:

۱- عدم توزیع جغرافیای ریسک یا توزیع جغرافیائی محدود برای یک شرکت بیمه واحد.

۲- وسیع بودن دامنه خسارت در صورت تحقق خطر (وقوع زلزله معمولاً منطقه وسیعی را دچار خرابی و ویرانی می‌کند).

۳- انتخاب مفایر^(۶). تقاضا معمولاً در مناطق تشدید خطر افزایش می‌یابد در نتیجه حق انتخاب بیمه‌گر از بین می‌رود و شرکت بیمه تنها در مناطقی متقاضی بیمه دارد که در معرض زلزله قرار دارند و احتمال تحقق خطر در آن مناطق بالا است.

- عدم توزیع زمانی خطر زلزله یا تواتر کم وقوع زلزله (مقطعی بودن به فاصله زمانی طولانی)

بدلایل فوق الذکر و وضعیت خاص وقوع خطر زلزله، بیمه‌گر ناگزیر است تعهدات خود را برای خطر زلزله کنترل و محدود نماید.

بیمه زلزله معمولاً به‌عنوان یکی از خطرات اضافی همراه با بیمه آتش‌سوزی به بیمه‌گذاران متقاضی حداکثر واحد سرمایه بیمه‌شده برای خطر آتش‌سوزی می‌شود نه بیشتر از آن، در عمل بیمه‌گران در صورت پذیرش خطر زلزله به‌عنوان یکی از پوششهای تکمیلی بیمه آتش‌سوزی و یا سایر خطرات اضافی دیگر تعهدات خود را در هر یک از زونهای^(۷) زلزله کنترل می‌نمایند که از مبلغ معینی تجاوز نمایند بدین صورت بیمه‌گر برای زونهای که زلزله در آن مناطق بندرت اتفاق می‌افتد و در صورت وقوع میزان خسارات درحد متوسط است تعهدات خود را براساس خطر آتش‌سوزی تنظیم می‌نماید ولی برای زونهای که در آنها تواتر و شدت خسارت بالا است بیمه‌گر تعهدات خود را براساس خطر زلزله که از آتش‌سوزی جدی‌تر است کنترل می‌نماید.

توجه بیمه‌گر باید به ریسک غالب از نقطه نظر پتانسیل خسارت باشد. اگر زلزله در منطقه‌ای ریسک غالب بوده و پتانسیل خسارت آن نسبت به آتش‌سوزی

بعد از وقوع هر آتش‌سوزی بیمه‌گر باید بااعزام کارشناس محاسبات و نقطه نظرات کارشناسی خود در مورد حدود تعهدات شرکت، همچنین تقسیم ریسک را کنترل نماید و در صورت اشتباه بودن محاسبات دقیق برای تعیین هر ریسک انجام دهد.

تجمع خطر در بیمه آتش‌سوزی

در یک منطقه خطر ممکن است موارد بیمه متعدد طوری در مجاورت هم قرار گرفته باشند که احتمال انتقال آتش‌سوزی از یک ریسک به ریسک دیگر وجود داشته باشد در اینصورت بیمه‌گر باید تعهدات خود را براساس هر حادثه تعیین نماید. (آتش‌سوزی که چندین ریسک را دربر می‌گیرد). چنین منطقه بنام منطقه خطر نامیده می‌شود. مثل بازار تهران که دارای تجمع خطرهای متعددی است.

منطقه آتش‌سوزی بزرگ^(۵)

منطقه آتش‌سوزی بزرگ به منطقه‌ای از شهر اطلاق می‌شود که در صورت وقوع حادثه آتش‌سوزی کل منطقه را دربر گرفته و فاجعه به بار می‌آورد بنابراین ممکن است که کل یک منطقه در یک شهر Conflagration باشد یعنی بافت شهر از نقطه نظر شهرسازی و تراکم ریسک طوری است که آتش‌سوزی براحتی منتقل شده و کل شهر در یک آتش‌سوزی ممکن است نابود شود.

برخی از بیمه‌گران جدول ظرفیت خاصی برای چنین مناطقی دارند که براساس آن جدول تعهدات خود را تنظیم می‌نمایند عوامل مؤثر در تنظیم جدول ظرفیت برای مناطق conflagration عبارتند از:

- نوع ساختمان
- سیستم‌های پیشگیری از وقوع آتش‌سوزی
- عرض خیابانها
- ارتفاع ساختمانها
- فضاهای باز
- فعالیت‌های خطرناک
- جهت وزش باد و انواع بادهای موسمی
- رطوبت
- سابقه آتش‌سوزی شهر
- شرکتهای بیمه ضمن تعیین ظرفیت براساس هر

شرکت بیمه می‌تواند ارقام ثابتی برای هر یک از ریسک‌های مختلف مثل مجتمع‌های صنعتی، شهری، زونهای مختلف، کشورها و یا کالی باشد.

طوفان

وضعیت طوفان کم و بیش شبیه زلزله است البته با توجه به ویژگیهای زیر:

- ۱- احتمال وقوع طوفان در مقایسه با زلزله بیشتر است و معمولاً اتفاق می‌افتد بنابراین از نظر تواتر و شدت خسارت دارای ثبات است.
- ۲- تقاضا برای بیمه طوفان بیشتر از زلزله است.
- ۳- از توزیع جغرافیائی خوبی برخوردار می‌باشد.
- ۴- مناطق مؤثر معمولاً محدود است.

بیمه طوفان نیز همانند بیمه زلزله بعنوان یکی از خطرات اضافی آتش‌سوزی از طرف بیمه‌گران ارائه می‌شود بندرت بیمه‌گری حاضر می‌شود که خطر طوفان یا زلزله را به تنهایی بیمه نماید بلکه خطرات تبعی یا اضافی اغلب همراه با یک خطر اصلی مثل آتش‌سوزی یا مهندسی بیمه می‌شوند برای بیمه طوفان در بیشتر موارد از همان جدول ظرفیتهای آتش‌سوزی استفاده می‌گردد. بهر حال برای مناطقی که بیشتر در معرض خطر طوفان قرار دارند برای اجتناب از تراکم خطر و کنترل آن توصیه می‌گردد که جدول ظرفیت مستقلی تهیه شود.

پاورقی

- ۱ - (Known Commitments)
- ۲ - (Unkown Commitments)
- ۳ - (Floatiny Policy)
- ۴ - (Multi - Location Policies)
- ۵ - (Conflagration Area)
- ۶ - (Anti - selection)
- ۷ - (Zone)

بالا تر باشد زلزله باید خطر اصلی برای کنترل تعهدات شرکت بیمه منظور شود ولی اگر در یک منطقه آتش‌سوزی ریسک اصلی است، و پتانسیل خسارت آن در مقایسه با زلزله شدیدتر باشد توجه بیمه‌گر باید معطوف به خطر آتش‌سوزی شود بهرحال با توجه به شرایط حاکم بر منطقه خاص گاهی اوقات بیمه‌گزاران باید جدول ظرفیت مستقلی برای خطر زلزله تهیه نمایند.

عوامل مؤثر در تعیین جدول ظرفیت خطر زلزله

- الف - منطقه (زونهای شناخته شده فعال در منطقه)
- ب - نوع زمین از نقطه نظر ساختاری
- ج - نوع ساختمانها و طراحی

تجمع خطر

تجمع خطر اولین موضوعی است که بیمه‌گر باید مدنظر قرار داده و منطقه را از نقطه نظر امکان ورود خسارت سنگین بدنبال وقوع زلزله که تعداد زیادی از موارد بیمه را شامل می‌شود (Conflagration) ارزیابی نماید.

هنگامی که بیمه‌گر با توجه به قدرت مالی، پرتفوی بیمه‌ای و تواتر و شدت خسارت و تجمع خطر جدول ظرفیت متناسب خود را برای خطر زلزله در مناطق شهری تعیین نمود، باید توجه خود را به محاسبه تعهدات شرکت در مقابل خطر زلزله برای بخش صنعت معطوف نموده و آنرا با در نظر گرفتن توان پذیرش خطر شرکت هماهنگی و کنترل نماید. ظرفیتهای تجمع خطر